

Názov projektu: Slovak Art Days 2026

Názov výstavy: Destino / Osud

Miesto konania: Museo de Arte Contemporáneo Querétaro (MACQ)

Manuel Acuña, s/n Corner with Reforma, Queretaro City 76020 Mexiko

Vernisáž: 13. februára (piatok) 2026 o 19:00 hod.

Trvanie výstavy: 13. februára – 17. mája 2026

Otváracie hodiny: 10:00 – 18:00, utorok - nedeľa

Performance:

Katarína Balúnová - Grano de Hogar

Peter Valiska-Timečko a Tomáš Savkanič - Choreo_grafika, capoeira footprints

Viktor Fuček - Mentalmorphosis

Kurátorka: Katarína Balúnová /SK/

Koordinátor: Branislav Zurko

Vystavujúci autori: Štefan Balázs, Katarína Balúnová, Martin Derner, Žofia Dubová, Viktor Fuček, Ján Hrčka, Zuzana Križalkovičová, Róbert Makar, Stano Masár, Matúš Maťátko, Monika Pascoe Mikyšková, Eva Moflárová, Juliana Mrvová, Michal Murin, Tomáš Rafa, Vladimíra Weiss Savkaničová, Michaela Šuranská, Peter Valiska-Timečko, Boris Vaitovič, Katarína Janečková Walshe

Produkcia: KONTEXT o.z., Slovensko

Koprodukcia: Museo de Arte Contemporáneo Querétaro (MACQ) /MX/

Partneri: Galéria Koniareň, Slovenská organizácia umenia a kultúry, Akadémia umenia Banská Bystrica /SK/, Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Mexiku

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia ako hlavný partner.

Destino / Osud

Projekt Destino / Osud reflektuje ľudský osud v širších súvislostiach, pričom odkazuje na život a dielo významného umelca Kolomana Sokola, ktorého tvorba zanechala výraznú stopu tak na Slovensku ako aj v Mexiku. Výstava slúži ako most medzi Slovenskom a Mexikom, skúma Sokolov prínos pre svet umenia a zároveň sa zaoberá univerzálnymi témami osudu, identity a hľadania domova. Koloman Sokol mal pohnutý život plný úskalí, nikdy sa však nevzdal umenia. Výstava skúma zložitý vzťah medzi osobnými cestami a kolektívnymi skúsenosťami, kladie si otázky o osude verzus slobodnej vôle, zaoberá sa tým, ako naše rozhodnutia formujú životy nás, ale aj iných v neustále sa meniacom svete. Umenie Kolomana Sokola zobrazovalo ľudské osudy v celej ich šírke, od sociálno-kritických motívov, cez psychologické štúdie, po zobrazenie momentov jednoduchého života, čo sú témy, ktorými sa zaoberajú aj súčasní slovenskí umelci. Výber zahrňuje už etablovaných slovenských umelcov, rovnako ako mladú generáciu. Jadrom projektu Destino / Osud je skúmanie osudu ako mnohostrannej sily, ktorá formuje naše životy. Každý umelec predstavuje jedinečnú interpretáciu toho, ako osud ovplyvňuje osobné príbehy, kultúrne identity a univerzálne skúsenosti. Diela slúžia ako vizuálne metafory pre vlákna osudu, ktoré nás spájajú a charakterizujú spoločnú ľudskú skúsenosť.

Cieľom výstavy Destino / Osud je propagovať slovenské umenie vo svete, podporiť medzikultúrny dialóg a reflektovať rozmanité životné skúsenosti. Prostredníctvom

rôznorodých umeleckých prejavov - od maľby, grafiky, objektu, videa až po sériu performancií in situ, výstava poukazuje na zložitú súhru medzi osudom, odvahou a hľadaním miesta, ktoré môžeme nazývať domovom. Výstava je rozdelená do troch celkov: **Kniha osudu, Cesta a Hľadanie domova**, ktoré cez kolektívnu pamäť nadväzujú na životnú cestu Kolomana Sokola od jeho mladých rokov, cez emigráciu až po nájdenie druhého domova v exile. Jednotlivé celky výstavy sú uvedené reprodukciou diela zo zbierky Galérie Kolomana Sokola v Liptovskom Mikuláši.

Projekt je pokračovaním cyklu prezentácie súčasného slovenského umenia v zahraničí v spolupráci s Galériou Koniareň v Trebišove. Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Kniha osudu je úvodnou kapitolou výstavy, ktorú otvára reprodukcia Kolomana Sokola Baníci (1935). Koloman Sokol sa narodil v roku 1902 v chudobnej robotníckej rodine v Liptovskom Mikuláši, čo formovalo jeho neskoršie videnie sveta. Citlivo vnímal sociálnu nespravodlivosť, vo svojich raných dielach sa zameriaval na zobrazovanie periférie spoločnosti expresívnym rukopisom. Aj keď odkazuje na konkrétne problémy doby, jeho človek a existenciálna dráma sú univerzálne. Diela súčasných slovenských umelcov reagujú na tému ľudského osudu cez reflexiu identity v priestore a čase, s výzvou k scitlivému voči neľudským bytostiam a hlbšiemu pochopeniu pominuteľnosti. Nakoľko je mozaika osudu dopredu daná a nakoľko osud seba a iných každodenne ovplyvňujeme svojimi rozhodnutiami?

Róbert Makar na ploche troch grafičiek vedie kreslený dialóg nad smerovaním Kolomana Sokola v tridsiatych rokoch minulého storočia, keď jeho životné cesty opisovali trojuholník Mexiko – Československo – USA. Dielo *De-konštrukcia K.S.* je sériou digitálnych kresieb, v ktorých autor voľne prekresľuje portrét Kolomana Sokola z roku 1929 ako odkaz na pôsobenie síl osudu. Grafická séria **Matúša Matátka** akcentuje skladbu nerastov a minerálov zo slovenských baní. Banská práca, s ktorou často súviselo vykorisťovanie slabých a bohatnutie mocných, výrazne ovplyvňovala formovanie histórie regiónu. Autor zjednodušeným tvaroslovím referuje na Platónske telesá ako základné kamene štruktúry sveta. Video performance **Viktora Fučeka** *The Fate of Our World* funguje ako alegória splietania vzoru sveta, v ktorom mocenské elity svojím egocentrizmom opakovane narúšajú krehkú stabilitu spoločného života a pretvárajú jemné pradio reality vo svoj prospech. Ako zdôrazňuje Donna Haraway, niektorí navajskí myslitelia chápu hry s povrazom ako formu, ktorá obnovuje rovnováhu medzi ľudskými a neľudskými bytosťami. Prírodný svet je hlavnou témou práce **Juliany Mrvovej**. Vo svojich maľbách a kresbách spája lyrizmus s bádateľským pohľadom, transformuje osobné záznamy na vrstvené kompozície, ktoré odhaľujú krehkosť sveta a pominuteľnosť ako princíp kolobehu života. Mladá autorka **Michaela Šuranská** v maľbe a jej presahoch analyzuje krajinu ako časovo vrstvenú entitu modifikovanú ľudskou aktivitou. Opakovane sa vracia na tie isté miesta, aby zaznamenávala drobné premeny a iniciovala pátranie po hlbších koreňoch pamäte. Vo svojej tvorbe vyzýva k spomaleniu a scitlivému na mieste, na ktorom sa práve nachádzame. **Martin Derner** sa vo svojej práci dlhodobo zameriava na predmety, ktoré nás obklopujú, aby prehodnotil ich funkcie a určil im novú konceptuálnu hodnotu. Vystavené diela využívajú nájdený materiál knihy, ktorú autor manipuluje do širších významov. Kniha je súborom vedomostí a príbehov, ktoré spoluurčujú naše rozhodnutia a tým zároveň náš osud. Taktiež **Stano Masár** je konceptuálnym umelcom, ktorý v rámci svojej umeleckej praxe manipuluje každodenné predmety do nových pozícií

existencie, pričom často pracuje s elementom času a jeho reprezentácie. V diele *Time Off* dekonštruuje nástenné hodiny tak, aby už nemohli ukazovať čas. Vytvára tak novú realitu, ktorá otvára priestor na zamyslenie, spochybňuje to, ako vnímame svet, a hľadá odpovede na základné otázky bytia. Intermediálny umelec **Boris Vaitovič** vo svojich prácach často relativizuje zvyčajné schémy myslenia a ich vizuálne reprezentácie. Na výstave predstavuje maľbu *Roztrúsenie ľudskosti*, ktorá zobrazuje človeka ako univerzálnu bytosť naprieč časom a priestorom.

Sekcia **Cesta** prezentuje diela, ktoré referujú k fyzickému putovaniu, sociálnej migrácii, ale aj duchovnému sebazpoznávaniu. Cesta je dôležitým aspektom ľudskej skúsenosti, kedy vykročenie z komfortnej zóny môže viesť k transformácii a rastu. Koloman Sokol sa počas svojho života často vydával na cesty, napriek tomu si svoj rodný kraj vždy nosil so sebou. V rokoch 1925 - 1932 študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe. Štipendijný pobyt v Paríži bol významným podnetom pre jeho ďalšiu tvorbu. V roku 1936 sa zúčastnil na výstave československej grafiky v Palacio de Bellas Artes v Mexico City, na základe čoho ho mexická vláda pozvala vyučovať grafiku na Escuela de las Artes del Libro (Škola knižných umení) v Mexico City. Katedru grafiky viedol od roku 1937 do roku 1942, kedy pre zhoršený zdravotný stav manželky odchádza do Spojených štátov. Po skončení 2. svetovej vojny sa vracia do Československa a opätovne do USA, kde neprestáva tvoriť až do vysokého veku, často čerpajúc zo svojho mexického obdobia. Jeho diela sú obrazmi hlbokej ľudskej skúsenosti, človeka, umelca, emigranta.

Film **Tomáša Rafu** *Refugees Are Welcome Here* je špecifický dokument, ktorý zachytáva posun migrantov v rámci Európy. Zobrazuje stret túžob po slobode, strachu z neznámeho, vyostrené emócie. Kamera bez komentára dáva možnosť nahliadnuť za ostatné drôty a necháva voľné pole na vytvorenie si vlastného názoru. Grafika **Petra Valisku-Timečka**, vytvorená autorskou technikou odtlačania boxerských úderov, zobrazuje utečenku – matku s dieťaťom v kompozícii evokujúcej sakrálne motívy. Kontrast medzi intímny výjavom a násilnou povahou procesu tvorby zrkadlí drsnú realitu migračnej krízy. Autorov úder, primárne chápaný ako deštruktívny nástroj, sa tu stáva tvorivým gestom, ktoré prostredníctvom šablóny konštituuje novú estetickú a obsahovú hodnotu, ako zápas o zachovanie ľudskosti v prostredí konfliktov. Textilné dielo **Evy Moflárovej** *Calm Borders* vyjadruje nielen fyzické hranice nášho tela, ale hlavne psychologické hranice, ktoré určujú náš pohľad na svet. Samotný materiál, ktorý si autorka zvolila, odkazuje k starostlivosti a dôležitosti dotyku ako základným hodnotám humanity. Abstraktné diela **Štefana Balázsa** ukazujú možnosti posúvania fyzických a mentálnych hraníc. Autor vo svojich dielach referuje k imaginatívnym mestám minulosti či budúcnosti, kde geometria slúži ako štrukturálny rámec pre skúmanie časových a priestorových dimenzií. Séria 3D fotografií **Zuzany Križalkovičovej** s názvom *Freedom* zobrazuje stav tela bez pôsobenia gravitácie. Dielo je pokusom priblížiť pocit subjektívnej slobody ako fyzický vzťah k priestoru, ktorý je predstavovaný ako emócia, na ktorú nemajú vplyv spoločenské hodnotenia. Maľby **Žofie Dubovej** sú emotívnym svedectvom o krajine, ktorou prechádza. Kráčanie prepája naše telo s okolitým prostredím v prirodzenom rytme, kedy dokážeme plnohodnotne vnímať detaily. Autorka zachytáva atmosféru, profil krajiny posúva k abstrakcii. Maľba rovnako ako samotná cesta je pre ňu prostriedkom sebazpoznania.

Hľadanie domova: Koloman Sokol stratil domov už ako dieťa, keď ho spolu so súrodencami opustila matka. Počas svojho života opätovne domov hľadal, nachádzal a strácal, od Československa, cez Mexiko do USA, ktoré sa stali jeho poslednou destináciou. Pri znovu vytváraní domova mu bola najdôležitejšou oporou manželka, umelkyňa Lýdia Kratinová-Sokolová.

Interdisciplinárny umelec **Michal Murin** vo svojom diele reaguje na miesto dočasného domova Kolomana Sokola, Mexico City. Z lepiacich pásov vytvára fiktívnu mapu metra, ktorou kladie divákovi viacero otázok: Je to geometrická abstrakcia? Je to kompozícia farebných línií? Je názov diela otázka pre diváka z Mexico City, aby sa zorientoval v mape? Je to otázka turistu, ktorý sa stratil v mape metra Mexico City? Je to otázka milovníka umenia? Citácie z dejín umenia prezentuje maliarka **Vladimíra Weiss Savkaničová** v obrazoch zo širšej série *Matka, gesto, fragment*. Svätá rodina od Michelangela sa stáva opakujúcim sa leitmotívom, vzorom ideálnej rodiny, na ktorom autorka skúma identitu ženy na pomedzí materstva a umeleckej tvorby. Prehodnocovaním rodových stereotypov sa vo svojich maľbách zaoberá aj **Katarína Janečková Walshe**, ktorá skúsenosť materstva rozširuje o boj za ľudské práva. Žena - matka tak prestáva byť pasívnym prijímateľom osudu a stáva sa politickou aktivistkou solidarity s utláčanými. Autorka vníma vzťahy v rodine ako silné emocionálne puto, kde starostlivosť o blízkych a partnerská sexualita spolu úzko súvisia. **Monika Pascoe Mikyšková** znázorňuje krehkosť, ale aj pevnosť rodinných vzťahov ako sieť koreňov a vetiev. Organické formy evokujú rodokmeň, kde ľudské väzby nadväzujú na prírodné cykly – rast, vädnutie, regeneráciu. Previazanie s prírodou nadobúda fyziologickú povahu, kde najdôležitejšia je energia blízkosti. Umelec **Ján Hrčka** skúma históriu svojej rodiny v sérii malieb svojho rodiska, predmestia Bratislavy prezývanej „Mexiko“. Prví obyvatelia kolónie Dornkappel boli zväčša chudobní, svoje obydlia stavali z provizórnych materiálov. Urbánna anarchia sa stáva pre umelca základom pre expresívne výtvarné zobrazenie. Video performancia **Kataríny Balúnovej**, inšpirovaná Heideggerovou esejou *Building, Dwelling, Thinking*, prehodnocuje domov ako ontologický akt. Telo – primárny subjekt – sa konfrontuje s tehľou ako základným objektom stavby, čím odhaľuje esenciu bývania: nie statickú architektúru, ale dynamickú súhru pohybu a hmoty. Dom sa stáva domovom cez budovanie vzťahov, rodí sa v napätí medzi pevnosťou materiálu a krehkosťou existencie.